

DIGITÁLNÍ UČEBNÍ MATERIÁL

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0969
Název školy	Gymnázium Česká a Olympijských nadějí, České Budějovice, Česká 64
Název materiálu	VY_32_INOVACE_ZV_1_5E_SEK_01_UVOD_DO_VYVOJOVE_PSYCHOLOGIE
Autor	Mgr. Vlastimil Sekyrka
Tematický okruh	Základy společenských věd – Vývojová psychologie
Ročník	1.a KVINTA
Datum tvorby	6. 2. 2013
Anotace	Prezentace seznamuje studenty s definicí a předmětem oboru, jeho terminologií, metodami a našimi i zahraničními odborníky. Je zakončena cvičením na prověření získaných znalostí.
Metodický pokyn	Např.: prezentace je určena jako výklad do hodiny i jako materiál k samostudiu Možnosti využití: promítání, práce jednotlivců nebo dvojic u PC, vtištění pracovního listu
Pokud není uvedeno jinak, použitý materiál je z vlastních zdrojů autora	

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Úvod do vývojové /ontogenetické/ psychologie

Jak ji lze definovat?

- **Vývojová psychologie** - zkoumá psychologický vývoj jedince od jeho početí až po smrt
 - je teoretickou disciplínou psychologie
 - je stará přes sto let
 - přináší významné poznatky z vývoje psychiky jedince, schopností, jejich růstu i úbytku

Předmět vývojové psychologie

- **jednotlivá věková období** - jejich změny a přechody mezi těmito obdobími (stádii)
- **vtahy mezi dědičností a vlivem prostředí**
- **přístupové metody**-jsou využívány dvě základní přístupové metody:

a) longitudinální (podélný) přístup

- sledujeme po celou dobu tytéž osoby procházející věkovým pásmem, které nás zajímá
- zkoumám méně osob, ovšem podrobněji a dlouhodobě
- vyžaduje trpělivost (čekání mnoho let na výsledky)
- vysoká nákladnost (hlídání adresáře, dojíždění za osobami)

Příklad: zkoumáme např. vývoj paměti jedné skupiny narozené ve stejném období od narození až po smrt (třeba skupina osob ročníku 1970)

Úskalí:

- některé osoby nejsou později ochotny podstoupit vyšetření (to přináší zkreslení výsledků)
- lidé si pamatují, jak odpovídali naposled (opět zkreslení výsledků)
- otázky, které zkoumáme, nemusí za 30 let nikoho zajímat
- stárnutí metod

b) příčný (průřezový) přístup

- vyšetříme vývoj nějakého psych. jevu u různě starých osob
- tím získám řadu příčných řezů v současné populaci
- je sledován kratší časový úsek, ale více osob
- výhodou je rychlost

Příklad:

- zkoumáme paměť ve věkovém pásmu 50-70 let
- vyšetřím např. 100 padesátiletých, 100 pětapadesátiletých atd...
- výsledky z každé věkové skupiny zprůměruji

Úskalí:

- z výsledků se nedozvím vliv jiných životních podmínek (jiná výživa, vzdělávání)
- třeba mají tyto rozdíly větší vliv na výkony než samotný věk
- museli bychom věkově stejnorodé skupiny zkoumat longitudinálně

Základní terminologie disciplíny

- **Vývoj** - je to řada změn, které nastávají v zákonitém pořadí může mít:
 - **evoluční charakter** - vývojový vzestup, rozvoj orgánů a nových funkcí (např.: zdokonalování myšlení, schopnost rozmnožování...)
 - **involuční charakter** - sestupný vývoj, zhoršování funkcí (např. zhoršování paměti, zraku...)
- **Ontogeneze psychiky** - lze chápat jako synonymum pro vývoj psychiky od početí až po smrt
- **Fylogeneze psychiky** - historický vývoj druhů organismů (dle optiky evoluční teorie)
 - vývoj od nejjednodušších ke složitějším organismům

Významní čeští vývojoví psychologové

Zdeněk Matějček (1922 - 2004)

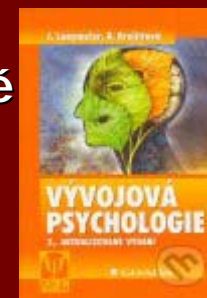
- náš nejvýznamnější dětský psycholog, který dosáhl světového věhlasu
- vědec, klinický psycholog a univerzitní profesor
- zpopularizoval psychologii a zpřístupnil ji širokým vrstvám
- propagace zapojení zvířat do terapie
- kladl důraz na význam rodiny (nezastupitelný vliv na vývoj dítěte)
- dlouhodobě sledoval vývoj psychiky dětí v kojeneckých ústavech a dětských domovech
- napsal řadu publikací: *Psychická deprivace v dětství* (společně s J. Langmeierem), *Po dobrém, nebo po zlém*, *Co děti nejvíce potřebují* aj.

Významní čeští vývojoví psychologové

Josef Langmeier (1921 - 2007)

- klinický psycholog, vědec, univerzitní učitel, autor učebnic, blízký kolega prof. Matějčka
- spoluautor **Psychické deprivace** (se Z. Matějčkem) a **Vývojové psychologie** (s D. Krejčířovou)

<http://www.martinus.cz/?ulitem=25610>

Pavel Říčan (1933)

- významný psycholog zabývající se vývojovou, klinickou psychologií a psychologií osobnosti
- univerzitní profesor a autor učebnic, odbor. publikací a výzkumný pracovník
- jeho neznámější kniha: ***Cesta životem***

<http://www.martinus.cz/?ulitem=42202>

Významní čeští vývojoví psychologové

Marie Vágnerová (1946)

- psycholožka a autorka mnoha publikací
- univerzitní profesorka
- věnuje se psychopatologii, vývojové psychologii a psychologii handicapu
- publikace: *Vývojová psychologie*

<http://www.martinus.cz/?ulitem=137432>

Významní zahraniční vývojoví psychologové

Jean Piaget (1896-1980)

- označován za největšího dětského psychologa 20. století
- švýcarský vývojový psycholog, přírodovědec, filosof a vědec
- zabýval se kognitivním a morálním vývojem jedince (vytvořil jejich periodizaci)
- významně obohatil psychologii i celou řadu psychologů
- podílel se na vývoji testů inteligence
- sledoval děti při hře, vedl s nimi dlouhé rozhovory (včetně svých vlastních dětí)
- díky tomu učinil převratné objevy dětské psychiky a jejího chápání
- některé své poznatky publikoval již jako dítě

Významní zahraniční vývojoví psychologové

E. H. Erikson (1902 -1994)

- německo-americký psycholog ovlivněn S. Freudem (neofreudista)
- pro svůj židovský původ musí emigrovat do USA
- zde studuje a bádá na poli vývojové psychologie
- vývoj jedince dělí do 8 psychosociálních stádií (od narození až po smrt)

Otestuj si své znalosti - vyber správnou odpověď:

Vývojová psychologie se zabývá:

- a) vývojem jedince od narození až po smrt
- b) vývojem jedince od dětství až po stáří
- c) vývojem jedince od jeho početí až po smrt
- d) historickým vývojem této disciplíny

Předmětem vývojové psychologie jsou:

- a) vývojová stádia lidí i zvířat, vztahy mezi dědičností a soc. prostředím
- b) přístupové metody, vývojová stádia lidí i zvířat, vztahy mezi dědičností a soc. prostředím
- c) vztahy mezi dědičností a soc. prostředím u zvířat a lidí, přístupové metody, vývojová stádia lidí
- d) jednotlivá věková období lidí, vztahy mezi dědičností a soc. prostředím člověka, přístupové metody

Otestuj si své znalosti - vyber správnou odpověď:

Na poli české vývojové psychologie se nejvíce proslavil:

- a) prof. P. Říčan
- b) prof. Z. Matějček
- c) prof. J. Langmeier
- d) prof. R. Martínek
- e) prof. Z. Matějček

Jean Piaget se zabýval:

- a) kognitivním a morálním vývojem jedince
- b) psychosociálním vývojem jedince
- c) otázkou konfliktu jednotlivých vývojových období a přechodu mezi nimi
- d) rozdělením vývoje jedince do 8 stádií

Zdroje:

ČÁP, Jan, MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X

DOLEŽALOVÁ, Ladislava, VLKOVÁ, Marie. *Občanský a společenskovední základ*. 1. vyd. Kralice na Hané: Computer Media, s. r. o., 2010. ISBN 978-80-7402-060-5

FÜRST, Maria. *psychologie*. Olomouc: Votobia, 1997. ISBN 80-7198-199-0

HUNT, Morton. *Dějiny psychologie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-386-2

LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2006. ISBN 80-247-1284-9

KOL.AUTORŮ: *Občanský a společenskovední základ*. 1. vyd. Brno: Computer Press, a. s., 2009. ISBN 978-80-251-2631-8

NAKONEČNÝ, Milan. *Encyklopedie obecné psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0625-7

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem*. 2. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-829-5

Ontogeneze, fylogeneze, [cit. 25. 1. 2013]. dostupný na www: <http://lidsketelo.webnode.cz/ontogeneze-fylogeneze/>